

Intervencions al Barri hel·lenístic de la Ciutadella (Roses, Alt Empordà), la campanya 2023

Eva Subías, Dolors Codina

DADES DE LA INTERVENCIÓ

Municipi

Roses

Comarca

Alt Empordà

Cronologia

Segles IV - VII

Tipus de jaciment

Poblat

Dates de la intervenció

Juliol 2023

Tipus d'intervenció

Programada

Títol del projecte quadriennal

El poblament visigòtic a Roses: el Puig Rom i l'assentament del port, (2022-2025) AR-Q003INVE-497-2022

Direcció

Eva Subías

Institució, entitat o empresa promotora

Universitat Rovira i Virgili

Les intervencions que descrivim a continuació s'han realitzat amb el suport de l'Ajuntament de Roses a través d'un conveni signat amb la Universitat Rovira i Virgili. Atès que el juliol del 2022 no s'havia convocat encara el mecanisme per a rebre subvencions al projecte de recerca, no hi va haver cap intervenció en el barri hel·lenístic fins al 2023. L'equip investigador està format per Eva Subías i Dolors Codina com a IPs, i per José Ignacio Fiz Fernández i Pere Manel Martín Serrano com a investigadors especialitzats en l'àmbit de la teledetecció. Les actuacions han comptat amb la participació dels oficials d'arqueologia M. Francesca Pullia, Anna Martí, Daniel Ortensi, Alex Mas i Marc Pérez. Jordi Ardiaca s'ha fet càrrec de l'inventari i classificació dels materials.

DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS AL BARRI HEL·LENÍSTIC DE LA CIUTADELLA EL 2023

L'excavació s'ha plantejat com una continuació de les excavacions realitzades en l'anterior període quadriennal de recerca, amb una extensió dels treballs cap al nord de la cala. La cala s'ubica a l'illa IV del barri hel·lenístic i té com a objectiu primordial la definició de les estructures i elements arqueològics relatius a l'etapa visigòtica. Amb l'ampliació cap al nord, s'ha eixamplat la superfície de treball amb uns 80 m² addicionals que s'estenen entre la línia ondulant de l'acer Corten que separa les excavacions antigues i el camí de terra de circulació dels vehicles. Aquest últim s'ha hagut de desplaçar lleugerament per tal d'obtenir una geometria el més regular possible pel quadre d'intervenció (un rectangle d'uns 7 per 11,5 m).

Figura 1. Vista de la cala excavada l'any 2023.

Els treballs van començar pel rebaix amb màquina del nivell superficial de l'ampliació. La neteja superficial ha deixat al descobert el tall de les antigues excavacions del barri hellenístic. Aquest tall va ser consolidat amb finalitats museístiques i de conservació mitjançant unes planxes d'acer Corten col·locades fent una doble corba i un farciment de colmatació. A efectes de documentació estratigràfica, el tall de l'excavació esdevé una rasa farcida per aquest material amb abundants restes de runa moderna. Enretirada la runa, tot el sector quedava preparat per l'excavació estratigràfica i quedava a la vista un estrat amb abundants taques o bossades i puntualment alguns fragments de llesques de pissarra. Aquesta superfície constituïa l'últim nivell de circulació conservat d'època antiga però és molt possible que ja hagués estat escapçat al llarg de la vida de la fortalesa perquè apareix molt a prop de la superfície actual. En efecte, arran de la superfície recuperada apareixen les restes escapçades d'un mur (UE 30890) del qual només se'n conserva la primera filada de fonamentació. Aquest mur, per dimensions i per orientació, és coherent amb les altres estructures que apareixen sobre els nivells d'enderroc i abandonament del barri hellenístic en aquest sector de l'illa IV.

L'excavació en extensió ha permès observar que el fragment del mur tardà es recolzava sobre uns retalls que presentaven alguns punts rubefactats. El progrés de l'excavació arran del mur, va permetre veure les restes d'un forn que havia estat utilitzat repetidament perquè s'hi havien estratificat les restes de la combustió en diferents nivells de cendres. Entre les cendres hi apareixien restes de carbonets i alguna escòria de metall, per això pensem que potser es tracta d'una estructura dedicada a la metallúrgia, però no descartem tampoc altres produccions en vista de la migradesa de les troballes.

Els estrats que es relacionen amb la fonamentació del mur i que corresponen al període anterior a la seva

Figura 2. Vista de l'estructura de combustió.

construcció daten de mitjans del segle VI (entre el 530-580 dC). En canvi l'estrat que possiblement correspon a la darrera freqüentació del lloc data de finals del VI-inicis del VII. El forn sembla haver estat en part cobert per la construcció del mur però no s'exclou que posteriorment part de l'estructura encara s'anés fent servir o quedés a la vista. De fet, a l'interior del forn va aparèixer una tija helicoidal de copa de vidre (Foy 27) que s'acostuma a datar en el segle VII i més enllà Tanmateix, el fragment està associat amb materials una mica més antics: 457-530 dC. La resta de materials apareguts a l'interior de la fossa pertanyen al baix Imperi romà (entre el 280-350 dC aproximadament) cronologia que hauria de correspondre al moment inicial del seu funcionament. Des del punt de vista estratigràfic constatem que al davant de la boca del forn, a la cota de circulació que li correspondria, hi havia una zona d'escampall de sediments cendrosos que contien força material. D'aquest material podem dir que també és, a grans trets, del baix Imperi però conté algun fragment de vidre que es data entre el VI i el VII (copa de vidre amb base d'anell tubular tipus Isings 111). També un petit nivell a dins del forn, molt similar per composició a l'esmentat, presenta algun fragment d'escudella de vidre de vora engruixida i cronologia amplia però tardana (Feyeux 81/isings 116 datat entre finals IV-VII). Hem de concloure que possiblement l'estructura de combustió va quedar a la vista força temps i que es va continuar freqüentant el lloc sense condemnar-la completament.

La regularització del quadre d'excavació ha comportat també excavar els marges de l'antic quadre havien quedat sota el camí de terra. Així, s'ha pogut ampliar lleugerament l'antiga excavació cap a l'oest. Això ha permès seguir analitzant les últimes fases d'ocupació del sector que en campanyes anteriors havíem atribuït a l'etapa tardo-visigòtica amb la localització d'un fons de cabana i uns forats de pal. Aquests nivells tardovi-

sigòtics es sobreposaven sobre els murs tardans desmuntats. També cobrien la rasa de construcció d'un segment de mur completament desaparegut i que presenta la mateixa orientació del segment recuperat durant aquesta campanya cobrint l'estructura de combustió del Baix Imperi.

El seu torn, aquests murs tardans, que assenyalen la creació d'un nou barri portuari, havien suposat el desmantellament d'un seguit d'estructures industrials que avui veiem molt inconnexes i fragmentàries. Hem localitzat un gran retall oblong i un segment de paviment en *opus signinum* lleugerament inclinat, a més d'altres petits retalls que semblen orientats encara segons la quadrícula hellenística. Tots els estrats que s'hi relacionen porten a una cronologia de baix

Imperi. Les restes d'aquesta fase de producció respectaven a grans trets l'orientació del barri hellenístic però no funcionaven a l'emparedament de cap mur que ja havien quedat colgats sota una capa de sediments grossos.

És interessant constatar que l'orientació de la tomba localitzada en l'anterior programa d'excavacions ja no harmonitza amb el nou barri. Però és posterior a l'etapa d'activitats industrials, ja que s'ha pogut constatar que la seva rasa de construcció talla l'estrat de cendres generat al voltant del forn. Correspon, per tant, a una etapa entre l'abandonament de la fase del baix Imperi i la construcció del nou barri. Recordem que les restes òssies presentaven una datació per C¹⁴ molt àmplia de (406-542 cal AD).